

Första läsningen: **1 Kung 17:10-16** (*Änkan bakade en liten brödkaka och gav den till Elia*)

Två utsatta troende möts i en ond tid, när Guds trogna förföljs och torkan och hungersnöden härjar landet. Den fattiga icke-judiska änkan med sin son vet tydligen vem Elia är. "Änkor och faderlösa" var synonymt med *de fattigaste i samhället*. Mitt i sin förtvivlan visar hon sin tro att Israels Gud lever (v.12, 15). Och verkligen: Guds straffande vrede över landet berör inte denna lilla gemenskap av tre troende. Guds livgivande omsorg verkar – Elia och änkan är en bild av samspelet mellan Kristus och kyrkan. Änkan hjälper med det lilla hon har. Gud gör resten. *Sök först hans rike och hans rättfärdighet, så skall ni få allt det andra också* (Matt 6:33).

Andra läsningen: **Hebr 9:24-28** (*Han har trätt fram, en gång för alla, för att utplåna synden genom att offra sig själv*)

Offerhandlingar var centrala i det gamla Israel, minutiöst reglerade i Moses lag. Översteprästen var en nyckelfigur. En gång om året kunde han gå in i templets Allraheligaste och genom offer försona folket med Gud. Hebreerbrevet visar hur denna försoningstjänst fullkomnades av Jesus. Av kärlek offrade han sig för våra synder på korset. Detta offer är ojämförbart mäktigare än alla andra offer. Guds Son frambär det ända upp till det Allraheligaste i *den himmelska helgedomen*. Jesu död är i världens ögon ett tragiskt misslyckande. I Guds ögon är det priset som betalar allt. Jesus ger allt – och utplånar synden. Vem kan nu tvivla på Guds kärlek?

Evangelium: **Mark 12:38-44** (*Den där fattiga änkan har lagt mer än alla de andra*)
(Alternativ, kortare läsning: Mark 12:41-44)

Denna scen utspelar sig i templet, dvs. i det som kallades för kvinnornas förgård. Där fanns det 13 kollektkistor med långa, basunliknande rör som man lade pengar i. Precis som änkan i Sarepta (se ovan) gav den här änkan det sista hon hade och visade så sin förtröstan på Gud. Det grekiska adjektivet *ptôchê* säger att hon var *utfattig* (i kontrast till de förmögna). Markus förklarar att mynten motsvarar två *lepta*, romerska småmynt (det tyder på att han skriver just i Rom). Jesus brukade kritisera de ytligt sett fromma ledarna för att de stötte i basun för sig när de gav allmosor (Matt 6:2). Alla skulle se hur goda de var. Nu anklagar han dem för att leva på de fattigas bekostnad (v.40), något som lagen såg strängt på (2 Mos 22:22-24). Antagligen förvaltade de änkors förmögenhet – mot feta avgifter. De satte sig på extra fina platser i synagogan (= "Moses stol" i Matt 23:2? – de gjorde väl anspråk på läromyndighet). Kanske såg de t.o.m. sig själva i Elias roll, genom att lova de givmilda änkorna lön från Gud: "Mjölet i kukan ska inte ta slut – om du betalar!" Religion som *business* är vad Jesus avslöjar här. Sådant måste alltid stoppas.

MÅNDAGEN I 32 VECKAN "UNDER ÅRET"

Första läsningen: **Vish 1:1-7** (*Herrens ande uppfyller världen*)

Denna vecka ska vi ägna oss åt Vishetens bok. Den vill visa att Israels tro inte är underlägsen den hellenistiska (grekiska) filosofin. Gud ger *den sanna visheten* åt dem som inte genom att "sälja sig åt synden" (jfr v. 4) dåraktigt förkastar sina liv. Vishet går inte ihop med svek, eftersom Gud hör och ser allt vad människor har i sinnet. Den gör människan moraliskt god, ty den *är en ande som älskar människan* (v. 6) – författaren personifierar visheten på ett poetiskt sätt och gör den till en bild av Gud. De politiskt mäktiga (v. 1) behöver framför alla andra lyssna till Guds röst, och därför ber vi så ofta för dem i mässans förböner (jfr 1 Tim 2:1 ff).

Evangelium: **Luk 17:1-6** (*Om din broder ångrar sig, så förlåt honom*)

Tre olika Jesusord utan omedelbart samband radas upp här: en varning mot förförelse av barn (att leda bort dem från tron, eller att förgripa sig på dem), en uppmaning att alltid vara beredd att förlåta en ångrande medkristen, samt ett optimistiskt ord om att även den minsta gnutta av äkta tro kan förvandla världen. En gemensam nämnare finns inte här, predikanten får välja ett av dessa teman. Det rör sig om omistligt traditions gods som Lukas känner sig förpliktad att ha med. Han gör inga försök att utveckla orden närmare med berättelser eller liknelser från Jesu övriga undervisning (det hade han säkert kunnat, som i kapitlen innan). V. 2: att kastas i havet med en kvarnsten kring halsen är en grotesk bild (stenen, som hade ett hål i mitten och vreds runt av dragdjur, vägde många hundra kilo). Den är en av Jesu effektfulla överdrifter (jfr Luk 6:41 f) som ska skaka om lyssnarna och understryka **syndens allvar**. Bilden ska inte tas bokstavligt. Vi dränker inte pedofiler, även om vi kokar av ilska över vad de gör.

Se till att ni inte föraktar någon enda av dessa små. Jag säger er att deras änglar i himlen alltid ser min himmelske faders ansikte (Matt 18:10).
--

TISDAGEN 9 NOVEMBER

LATERANBASILIKANS INVIGNINGSDAG, fest

"Alla kyrkors moder" kallas den för: Lateranbasilikan. Kejsar Konstantin ville ge den nyss tillåtna kristna religionen ett centrum i Rom, och under tusen år bodde påvarna här (innan de flyttade till Vatikanen). Invigningen av kyrkan ägde rum år 318. Allt sedan 1000-talet firas denna dag som en fest för hela kyrkan, samlad kring påven. Rätt så: Guds hus är inte en imponerande byggnad i marmor, utan vi själva, var vi än lever. Denna dags budskap är: bli vad du firar! Festdagens andra läsning (1 Kor 3:9b-11, 16-17) säger det med all tydlighet – och understryker det allvar som följer med **att vara Guds tempel**: *Om någon förstör Guds tempel, skall Gud förgöra honom*. I evangeliet får vi Jesu rensning av

templet från penningväxlare och djurförsäljare i Johannes mycket dramatiska version (Joh 2:13-22). Är din kropp Guds tempel, då ska den vara Guds boning. Där ska din avgörande prioritering inte vara vinstbegär utan tillbedjan. Egoism ska om nödvändigt drivas ut med askes (*repstumpen* i Jesu hand). Den första läsningen (från Hesekiels storslagna vision om templet som flödar över av livgivande vatten, Hes 47:1-2, 8-9, 12) är bakgrunden till Jesu kända ord om att den som tror på honom, *ur hans inre skall flyta strömmar av levande vatten* (Joh 7:38). Detta vatten, den helige Andes strömmar som ger liv åt kyrkan, härrör från paradiset, som Upp 22 visar oss. Underbart sammanfattas denna festdags läsningar i en av de böner man kan välja till liturgin i dag:

Gud, av levande och utvalda stenar bygger du ett hus för din härlighet. Gör din kyrka rik på Andens alla gåvor, och låt allt vad du nedlagt i oss bära frukt för ditt eviga rike.

Särskilda läsningar denna dag: Hes 47:1-2, 8-9, 12; 1 Kor 3:9b-11; 16-17; Joh 2:13-22

ONSDAGEN I 32 VECKAN "UNDER ÅRET"

Första läsningen: **Vish 6:1-11** (*Lyssna, konungar, och kom till insikt!*)

Med makt följer ansvar. Varje ledarskap står under Guds dom – *domen blir hård över höga herrar* (v. 5). Det här är lite som medeltidens *kungaspegel*, dvs. de kristna makthavarnas instruktioner att verka för det allmänna bästa, enligt Gud sinne. I vår tid anser vi inte att en *envåldshärskare* (v. 9) kan ha lika stor kompetens som en folkvald församling. Därför har vi demokrati. Men var är demokratins kungaspeglar? Om folket – dvs. du och jag – styr, då är denna läsnings ord personligt riktade till **oss**. Då väntar **oss en sträng granskning** (v.8) för vårt användande av rösträtten, vårt sätt att hålla oss uppdaterade om samhällsfrågor, samt vår grad av samhällsengagemang.

Evangelium: **Luk 17:11-19** (*Bara den här främlingen har vänt tillbaka för att ge Gud äran*)

Som så ofta lyfter Lukas fram en samarier som en positiv gestalt (jfr t.ex. Luk 10:33; Apg 8:14f). Judarna såg ner på detta folk och ansåg dem vara kättare, ja fiender. Så vill evangelisten visa hur Jesus finner tro och tacksamhet utanför judiska folket, ett av hans (och Paulus) älsklingsteman. Det här sker när Jesus vandrar på gränsen mellan judiskt och samariskt land. Gruppen av spetälska kan mycket väl ha varit blandad, en liten utsatt "ekumenisk" grupp, där man hjälpte varandra med det dagliga, oavsett trostillhörighet. Alla tio botas av Jesus - hans nåd begränsas inte heller i dag av katolska kyrkans gränser! Vi ser att endast den "heretiske" mannen återvänder till Jesus med sitt tack. Det hjälper föga att man bekänner den sanna tron, om man glömmer att *ge Gud ära* (v.18). Stör det dig inte när du ser frikyrkliga kristna jubla över Jesus med hög röst, medan du själv knappt orkar mumla med i mässan, än mindre sjunga med i psalmerna?

Prisa honom med tamburin och dans... med strängospel och flöjt (Ps 150:4).

TORSDAGEN I 32 VECKAN "UNDER ÅRET"

Första läsningen: **Vish 7:22 – 8:1** (*Visheten är ett återsken av det eviga ljuset*)

Visheten, Guds gåva, kläds här i ett överdåd av poetiska bilder: hon är en kvinna, men även en ande, "av den tunnaste materia" (v. 23) – finare kan det inte bli. Bokens författare, förtrogen med grekisk filosofi, som han inte ser som en motsats till den judiska tron, är övertygad om harmonin mellan det **heliga** och det **förnuftiga** (v.22). Det motsvarar den katolska synen att det "övernaturliga" (dvs. det som överträffar, övertrumfar, förädlar, den skapade naturen och hör till Guds, nådens, "sfär") på inget sätt "konkurrerar ut" den mänskliga naturen utan tvärtom **fullkomnar** den. Guds nåd, hans närvaro, hans kraft står aldrig "i vägen" för vår självständighet utan gör vår frihet möjlig, bär den och stärker den. Enkelt sagt: ju mer Gud får plats, desto mer får vi plats. *Ateismens* fundamentala misstag är att uppfatta Gud som en "begränsning" av människans frihet).

Evangelium: **Luk 17:20-25** (*Guds rike är inom er*)

Både Jesus och apostlarna varnar för dem som anser att de kan beräkna tiden för hans återkomst i härlighet (1 Thess 5:1 ff; jfr Mark 13:35; 2 Pet 3:10; Upp 3:3; 16:15). Vår tids medier låter varenda jordbävning och varje väpnad konflikt utspela sig i våra vardagsrum. Nyhetsunderhållningen ("infotainment") skapar lätt apokalyptiska känslor. Men Människosönens återkomst blir en så mäktig och kosmisk entré att ingen kan missuppfatta den (v. 24). Vi ska överlåta tidpunkten åt Gud. Han ska återkomma för att han lovat det. När han vill. Hans rike är *inom er* (v. 21), det kan även översättas: *mitt ibland er* eller *en dag plötsligt ibland er*. Vi ska inte heller ta våra sjukdomar och olyckor resp. hälsa och framgångar som "tecken" på att något är fel eller rätt i vår gemenskap med Gud. Gud har inte "bekräftat" min bön bara för att solljuset råkar falla in genom kyrkfönstret. Han har inte "avvisat" bönen för att jag råkar vricka foten när jag går fram till kommunionen. Allt vi vet är att **han älskar oss och leder allt till vårt bästa**. Du behöver inte "känna" Andens närvaro för att lita på att han är där. Det är en befriande tanke. Att tacka, hoppas och lova Jesus i lycka och olycka, att göra hans vilja i både regn och solsken – utan grubbel – är en äkta kristen inställning!

Herre... jag ägnar mig inte åt stora ting, åt det som övergår mitt förstånd (Ps 131:1).

FREDAGEN I 32 VECKAN "UNDER ÅRET"

Första läsningen: **Vish 13:1-9** (*Varför har de då inte redan funnit tingens härskare?*)

Alla människor som vill kan med blotta förnuftet inse **Skaparens nödvändiga existens** genom att rätt betrakta de skapade tingen och skapelsen i sin helhet (jfr Rom 1:19-23 och *Katolska kyrkans katekes*, nr. 31-35; 1147). Detta är vad man kallar **den naturliga teologin**. Naturens bok öppnar intellektets blick för varats oändliga vidder, vi rätar på oss och ser långt bort mot den horisont vi kan ana bakom allt (men inte fånga i språkets små kategorier). Själens lungor fylls med luft, hjärtat slår snabbare – vi vill lära känna *Den som har gett oss allt* och vänder oss med stor nyfikenhet till religionens värld. Varför gör inte alla det? (v. 9). Varför fokuserar man enbart på de skapade tingen? Varför läser man bara första akten i pjäsen?

Evangelium: **Luk 17:26-37** (*Likadant blir det den dag då Människosonen uppenbaras*)

Mera konkret kan Jesus inte beskriva sin återkomst än han gör det här. En flickas bröllop avbryts som av en bomb. Företagskontraktet man förhandlat fram med stora svårigheter ska undertecknas – en akut hjärtinfarkt stoppar armen och pennan trillar till golvet. Din stad står i lågor. Du vill som Lots hustru bara några sekunder se dig tillbaka och begråta vad du mist, eller gå ner och hämta dina tillhörigheter (jfr v. 31). Lots hustru blev till en saltstod (1 Mos 19:26), och inte heller du får tid att stanna upp. Jesu ord vill skaka om. Vi ser de skrämde lärjungarnas ansikten framför oss. De frågar i v. 37 ”var” detta inferno ska äga rum (de menar väl var det ska börja). De darrar på läpparna, och vad kan vi göra, annat än darra med? Jesu svar är gåtfullt, men betyder väl: Guds straffande änglar (”gamarna”) slår först till bland *de andligt döda* (”liket” = icke-troende som lever som om Gud inte fanns). Ett torrt konstaterande.

Förslag till fredagsoffer: Tacka Gud för hans rättvisa och be om hans förbarmande!
--

LÖRDAGEN I 32 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Vish 18:14-16; 19:6-9 (*En framkomlig väg höjde sig ur Röda havet*)

Vi är här mitt i Vishetsbokens avslutning, en enda lång historisk exposé över avgudadyrkarnas straff. *Förgöraren* från 2 Mos 12:23 utförde Guds dom mot det förhärdade egyptiska folket men skonade de förslavade hebreerna. Bilden av det befriade folket som hoppade likt lössläppta lamm över en grönskande havsbotten – när Röda havet delat sig på Moses befallning – är unik i Bibeln. Den nuddar vid framtiden: längtan efter det messianska riket (jfr Jes 35:6).

Evangelium: **Luk 18:1-8** (*Gud skall låta sina utvalda få sin rätt när de ropar till honom*)

Lukas evangelium är en **böneskola**: vi får många exempel på bön, och liknelser om hur en kristen bör be. Denna liknelse manar oss att be ihärdigt utan att ge upp (jfr Luk 11:5-8). Sista meningen kastar ett pessimistiskt, dystert ljus över scenen. Tanken är: Gud bryr sig självklart långt mer om våra behov än den gudlöse domaren om änkans rätt ... men

bryr människorna sig om Guds godhet? Vi förstår vad Jesus menar: överallt där de envisa gummornas barnbarn har sekulariserats och inte längre ber på sina bara knän om Guds hjälp, då drar en andlig skugga över jorden. Förblir rättsordningen stabil utan Gud, dvs. när ingen transcendent förankring för gott och ont finns kvar? Vad hindrar då maktens herrar att i relativistisk anda vända upp och ner på rätt och fel och lagstifta helt som de vill (möjligen med folklig majoritet bakom sig)? Om ingen *rättskänsla* är kvar, ingen fruktan för den sanne Gudens dom, då kommer desperata minoriteter att ta sin tillflykt till terror eller korruption. De nöjer sig inte med att tjata, som änkan i liknelsen. Detta är världen utan Gud. Så kan det se ut när Människosonen återkommer.

Gång på gång har jag talat till er, men ni ville inte lyssna (Jer 25:3).